

Šesti znanstveni skup RIJEKA I RIJEČANI U MEDICINSKOJ POVJESNICI

Rijeka, 4. i 5. studenoga 2005.

Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture i Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci organizirali su 4. i 5. studenoga 2005. godine 6. znanstveni skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici* u prostorijama Medicinskog fakulteta u Rijeci pod pokroviteljstvom Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije i uz pomoć organizacijskog odbora čiji je predsjednik prof. dr. sc. Ante Škrobonja. Osim izlagača iz Rijeke, na skupu su sudjelovali i gosti iz Zagreba, Zadra, Sarajeva, Mostara, Novog Sada i Viby Sjaelanda u Danskoj. **Uz glavne teme posvećene razvoju zdravstvenog školstva u Rijeci do otvaranja Medicinskog fakulteta 1955., predstavljeno je i niz radova drugih povijesnomedicinskih područja.**

Dr. sc. Milan Zgrablić, internist i docent Medicinskog fakulteta u Rijeci u mirovini, istražio je začetke i razvoj prvih medicinskih škola u Rijeci. Prvo polustručno, a poslije i stručno zdravstveno osoblje, bile su primalje. Prva Primaljska škola, a time i prva zdravstvena škola u Hrvatskoj, pojavila se upravo u Rijeci. Sve ostale zdravstvene škole javljaju se puno kasnije; u Rijeci tek u 20. stoljeću. Nakon Drugoga svjetskog rata osnivaju se i razni profili unutar pojedinih medicinskih škola. Uprava Medicinskog fakulteta u Rijeci uvodi nastavu tzv. VI. stupnja obrazovanja.

Ginekolozi i docenti u mirovini, dr. sc. Vladimir Uremović i dr. sc. Lovro Mirošević, te Ivan Vukelić, student riječkoga Medicinskog fakulteta, prikazali su primaljsko školstvo u Rijeci. Tijekom XVIII. stoljeća primalje iz Rijeke obvezno su polagale ispite u Trstu. Od 1755. godine to je postalo moguće i u Rijeci. Osnovana je i Primaljska škola 1786. godine u kojoj se prvi put nastava održavala na hrvatskom jeziku. Godine 1946. dr. Viktor Finderle otvara Ginekološko-porođajni odjel u sklopu Opće bolnice

Trenutak radne atmosfere na 6. znanstvenom skupu "Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici"

Scientists at work: the 6th scientific meeting "Rijeka and Its Citizens Across Medical History"

Rijeka. Iste godine osniva i Primaljsku školu u jednokatnici preko puta Odjela. Godine 1974. osniva se Zdravstveni centar Rijeka u kojem se stječe srednja stručna sprema. Poslije se u zgradi Gimnazija na Sušaku osniva nova medicinska škola pod nazivom Centar usmjerenog obrazovanja za kadrove u zdravstvu *Mirko Lenac*.

Doc. dr. sc. Eduard Pavlović s Psihijatrijske klinike riječkog KBC-a interpretirao je dostupne biografske podatke o dr. Franji (Franu) Bakarčiću i o njemu ustvrdio kako je pokušavao biti istovremeno aktivan liječnik i realan političar u iznimno turbulentnom razdoblju između dvaju svjetskih ratova.

Riječki profesor dermatovenerologije u mirovini dr. sc. Zdravko Periš osvrnuo se na radni vijek prof. dr. sc. Ante Vukasa kojega je proveo na Dermatovenerologiji bolnice u Sušaku. Modernizacija Odjela, osnivanje dermatoveneroloških laboratorija, uvođenje subspecijalnosti (serologija, korektivna dermatologija, alergologija, PUVA terapija...) te novih dijagnostičkih i terapijskih metoda tek su neke od njegovih zasluga.

Zadarsku primaljsku školu od njezina osnutka 1820. do zatvaranja 1918. godine opisao je dr. Mirko Jamnicki Dojmi iz Medicinske škole Ante Kuzmanića u Zadru. Ta je značajna zdravstveno-edukativna ustanova osposobljavala generacije primalja čime se djelomično smanjio visok mortalitet novorođenčadi u pokrajini Dalmaciji.

Prim. dr. Vladimir Dugački iz Hrvatskog društva za povijest medicine u Zagrebu iznio je činjenice o medicinskoj nastavi u Zagrebu do otvaranja Medicinskog fakulteta (1917.): predavanja iz sudske medicine i zdravstvenog zakonodavstva održavala su se na Pravnom, a iz anatomije i higijene na Filozofskom fakultetu. Godine 1882. pri tom je Fakultetu osnovan Farmaceutski odsjek na kojem su postojali kolegiji iz higijene i farmakognozije. Prva javna zdravstvena škola – Primaljsko učilište osnovana je u Zagrebu 1877. godine i neprekidno djeluje do današnjih dana.

Razvoj veterinarskog školstva u Hrvatskoj obradila je Vesna Vučevac Bajt s Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U vrijeme osnivanja prvih veterinarskih škola humana medicina već je bila razvijena pa je u veterinarskom studiju prevladavala medicinska strana. S vremenom se veterinarstvo odvaja od zdravstva te je 1919. godine osnovana Veterinarska visoka škola.

Dr. sc. Đorđe Milović, profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci u mirovini, i diplomirana pravnica Grozdana Milović-Karić objasnili su zdravstvenu kulturu u svjetlu odredaba Rapskog statuta iz XIV. stoljeća, koje se mogu podijeliti u dvije skupine: odredbe usmjerene na zaštitu javnog zdravlja i odredbe o torturama, odsijecanju udova, žigosanju i spaljivanju za određene delikte.

Alkemijsko-religiozna gledišta Pietra Bona Istranina obrazložila je prof. dr. sc. Snježana Paušek-Badždar iz Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU-a u Zagrebu. Bono je smatrao da je alkemijsko umijeće božanska tajna. A pokazat će se da je upravo ustrajanje na duhovnoj komponenti alkemije dovelo do njezina opadanja i zalaza.

Prof. dr. sc. Agneza Szabo iz Visoke škole B. A. Krčelić u Zagrebu i prof. dr. sc. Stella Fatović-Ferenčić iz Zavoda za povijest i filozofiju HAZU-a u Zagrebu izložile su dijelove molitvenika *Brašno duhovno* usmjeravajući pozornost na segmente koji se odnose na molitve za sretnu smrt, odnos prema oboljelima i fenomen palijativne skrbi.

Dr. sc. Ivan Katić, profesor povijesti veterinarske medicine u mirovini iz Danske, dočarao je u svom izlaganju preseljenje austrijske mornarice u

novu luku, Pulu, pod vodstvom danskog kontraadmirala Hansa Dahlerupa. On je organizirao podizanje vojnih objekata i izobrazbu osoblja te uveo prikladniju pomorsku terminologiju. Na njegov prijedlog izgrađena je mornarička bolnica i mornaričko groblje.

Prof. dr. sc. Fra Andrija Nikić iz Hrvatskog kulturnog društva *Napredak* u Mostaru u svom prikazu tumači povezanost franjevaca i medicine u Hercegovini. Prva medicinska iskustva franjevci donose u Hercegovinu iz Dubrovnika već u XIII. stoljeću te pomažu svakome bez obzira na vjeru. U medicini i ljekarništvu prisutni su do danas.

Prof. dr. sc. Ajnija Omanić s Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu prikazala je rad dr. Lovre Dojmija na području Hercegovine kroz zdravstvenu publicistiku, stručna predavanja i usavršavanja zdravstvenih radnika o prevenciji tuberkuloze, sifilisa, infestacija, zdravoj prehrani, navikama koje unaprjeđuju zdravlje.

Prof. dr. sc. Jovan Maksimović s Medicinskog fakulteta u Novom Sadu govorio je o tome kako je moguće u dogmatsko-teološkom učenju o biblijskim ličnostima, prije svega Djevici Mariji i Isusu Kristu, i u događajima vezanim za njih, a opisanima u Bibliji, pronaći biološko-medicinski sadržaj.

Dr. sc. Mivida Serdarević iz Muzeja Sarajeva i prof. dr. sc. Ajnija Omanić s Medicinskog Fakulteta Univerziteta u Sarajevu prezentirale su kulturu prehrane u Bosni i Hercegovini prema jelovnicima iz XIX. i XX. stoljeća. Prikazani su običaji i kultura prehrane društvenih skupina i uspoređeni s današnjim načinom prehrane sa zdravstvenog aspekta.

Anja Petaros, studentica Medicinskog fakulteta u Rijeci, opisala je jedan osebujan talijanski muzej posvećen povijesti i praksi farmakoloških vještina. Riječ je o muzeju ljekarne *Picciola* osnovane 1799. godine u Trstu. Muzejsku zbirku krase vrijedni eksponati kao što su pokućstvo, ljekarničko posuđe i alati te bogata knjižnica. Zahvaljujući tome što je na toj adresi jedno vrijeme obitavao znameniti irski romanopisac James Joyce, muzej na još jedan originalan način sudjeluje u afirmaciji kulturnog identiteta grada.

Nakon izlaganja radova otvorena je kratka rasprava u kojoj su izmijenjena pitanja i odgovori o najintrigantnijim činjenicama i najzanimljivijim otkrićima. Svim sudionicima doista treba čestitati na osmišljenome vremenu i uloženom trudu i poželjeti još mnogo ovako uspješno organiziranih i provedenih znanstvenih skupova.

Alenka Car, stud. med.